

הַלְבוֹת עֲבָדִים פָּרָק ז

א. גַּט שְׁחֵרוּר צָרִיךְ שִׁיחִיָּה עֲנִינוֹ דְּבַר הַכּוֹרֶת בֵּינוּ וּבֵין אֲדוֹנָיו, וְלֹא יִשָּׁאֵר לְאֲדוֹן בּוֹ זְכוּת. לְפִיכָךְ הַכּוֹתֵב לְעַבְדּוֹ עֲצָמָךְ וְכָל נִכְסֵי קְנוֹיֶיךָ לָךְ, חוּץ מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי, אוֹ חוּץ מִטְּלִית פְּלוֹנִית אֵין זֶה כּוֹרֶת, וְהַגֵּט בָּטֵל; וּמִתּוֹךְ שְׂאִינוּ גַּט לֹא נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד, וְלֹא קָנָה מִן הַנִּכְסִים כָּלוּם. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

ב. עֶבֶד שֶׁהֵבִיא גִטוֹ, וְכָתוּב בּוֹ עֲצָמָךְ וְנִכְסֵי קְנוֹיֶיךָ לָךְ עֲצָמוֹ קָנָה, וְהָרִי הוּא בֶּן חוּרִין; אֲבָל הַנִּכְסִים לֹא קָנָה, עַד שִׁיתְקַיֵּם הַגֵּט בַּחוּתְמִיּוֹ כִּשְׂאֵר הַשְּׁטָרוֹת.

ג. וְכֵן אִם הָיָה כָּתוּב בּוֹ כָּל נִכְסֵי קְנוֹיֶיךָ לָךְ, עֲצָמוֹ קָנָה; וְלֹא קָנָה הַנִּכְסִים, עַד שִׁיתְקַיֵּם הַגֵּט בַּחוּתְמִיּוֹ: שְׁחוּלָקִים הַדְּבוּר וְאוֹמְרִים עֲצָמוֹ קָנָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא נֶאֱמַן לְהֵבִיא גִט שְׁחֵרוּרוֹ, וְאִינוּ צָרִיךְ לְקַיְמוֹ; אֲבָל הַנִּכְסִים, שְׂאִין אָדָם קוֹנֶה אוֹתָם אֲלֹא בִּרְאִיָּה בְּרוּרָה לֹא יִקָּנָה אוֹתָם, עַד שִׁיתְקַיֵּם הַשְּׁטָר.

ד. הַמְּשַׁחֲרֵר שְׁנֵי עֲבָדִים בַּשְּׁטָר אֶחָד לֹא קָנוּ עֲצָמָן, אֲלֹא כּוֹתְבִין שְׁטָר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד; לְפִיכָךְ הַכּוֹתֵב כָּל נִכְסֵי לְשְׁנֵי עֲבָדָיו בַּשְּׁטָר אֶחָד אֵף עֲצָמָן, לֹא קָנוּ. וְאִם כָּתַב בַּשְּׁנֵי שְׁטָרוֹת קָנוּ, וּמְשַׁחֲרִין זֶה אֶת זֶה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּשְּׁכָתֵב בְּכָל שְׁטָר מְשַׁנִּיָּהם כָּל נִכְסֵי נְתוּנִים לְפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲבָדִי. אֲבָל אִם כָּתַב חֲצִי נִכְסֵי לְפְלוֹנִי עֲבָדִי וְחֲצִי נִכְסֵי לְפְלוֹנִי עֲבָדִי אֵף בַּשְּׁנֵי שְׁטָרוֹת, לֹא קָנוּ כָּלוּם: שֶׁהָעֶבֶד מְכַלֵּל הַנִּכְסִים, וְהָרִי שִׁיר בּוֹ חֲצִיו, וְאֵין זֶה שְׁחֵרוּר; וְכִיּוֹן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּחֲרַר, לֹא קָנָה מִן הַנִּכְסִים כָּלוּם.

ה. הַמְּשַׁחֲרֵר חֲצִי עֲבָדּוֹ בַּשְּׁטָר לֹא קָנָה הָעֶבֶד חֲצִיו, וְהָרִי הוּא עֶבֶד כְּשֶׁהָיָה. אֲבָל אִם שְׁחֵרַר חֲצִיו בַּכֶּסֶף, כְּגוֹן שֶׁלָּקַח חֲצִי דָמִיו עַל מְנַת לְשַׁחֲרַר חֲצִיו קָנָה, וְנִמְצָא חֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו בֶּן חוּרִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּשְּׁשַׁחֲרֵר חֲצִיו בַּשְּׁטָר, וְהֵנִיחַ חֲצִיו; אֲבָל אִם שְׁחֵרַר חֲצִיו וּמָכַר חֲצִיו, אוֹ שְׁחֵרַר חֲצִיו וְנָתַן חֲצִיו מִתְּנָה הוֹאִיל וְיֵצֵא כָּלוֹ מִרְשׁוֹתוֹ, קָנָה הָעֶבֶד חֲצִיו, וְהָרִי זֶה חֲצִיו עֶבֶד, וְחֲצִיו בֶּן חוּרִין. וְכֵן עֶבֶד שֶׁלְשֵׁנִי שֶׁתְּפִין שְׁשַׁחֲרַר אֶחָד מֵהֶן אֶת חֶלְקוֹ, בֵּין בַּכֶּסֶף בֵּין בַּשְּׁטָר קָנָה חֲצִיו; וְהָרִי חֲצִיו עֶבֶד, וְחֲצִיו בֶּן חוּרִין.

ו. הַכּוֹתֵב לְשַׁפְּחָתוֹ הַמְּעַבֶּרֶת הָרִי אֶת בֶּת חוּרִין, וּוּלְדָּךְ עֶבֶד דְּבָרָיו קִיָּמִין; הָרִי אֶת שַׁפְּחָה, וּוּלְדָּךְ בֶּן חוּרִין לֹא אָמַר כָּלוּם, שְׂזֶה כְּמִי שֶׁשְׁחֵרַר חֲצִיָּה.

ז. שַׁפְּחָה חֲרוּפָה אִם רָצָה לְשַׁחֲרַר חֲצִיָּה הַנִּשְׂאָר, וְתַעֲשֶׂה אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה הָרִי זֶה מְשַׁחֲרַר, בֵּין בַּשְּׁטָר בֵּין בַּכֶּסֶף: שְׂאֵף הַכֶּסֶף גּוֹמֵר שְׁחֵרוּרָה.

ח. מִי שֶׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו בֶּן חוּרִין הוֹאִיל וְאִינוּ מֵתָר לֹא בַּשַּׁפְּחָה וְלֹא בְּבֶת חוּרִין, כּוֹפִין אֶת רְבוֹ, וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוּרִין, וְכּוֹתֵב שְׁטָר עָלָיו בַּחֲצִי דָמִיו. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּעֲבֵד, מִפְּנֵי שֶׁהָאִישׁ מַצּוּה עַל פְּרִיָּה וְרִבְיָה. אֲבָל הַשַּׁפְּחָה תִּשָּׂאֵר כְּמוֹת שֶׁהָיָה, וְעוֹבְדָת אֶת רַבָּה יוֹם אֶחָד וְאֶת עֲצָמָה יוֹם אֶחָד. וְאִם נִהְגוּ בָּהּ הַחֲטָאִים מִנְּהַג הַפֶּקֶר כּוֹפִין אֶת רַבָּה לְשַׁחֲרָהּ, וְכּוֹתֵב עָלֶיהָ שְׁטָר בַּחֲצִי דָמֶיהָ.

ט. מִי שֶׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו בֶּן חוּרִין, שֶׁעָמַד רְבוֹ וְהִקְנָה חֲצִיו

לִבְנוֹ קָטָן כְּדִי שְׁלֹא יָכוּפוּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין לְשַׁחֲרוֹר מֵעַמִּידִין
בֵּית דִּין לְקָטָן אֶפְטְרוּפּוֹס; וְכוּתֵב לוֹ הָאֶפְטְרוּפּוֹס גֹּט שְׁחֵרוֹר,
וְכוּתֵב עָלָיו שְׁטֵר חוֹב בְּחֻצֵי דְמִיּוֹ. וְאִם נִסְרַף הַקָּטָן בְּעֶבֶד, וַיֵּשׁ
לוֹ עָלָיו גַּעְגּוּעִין מִפְּלִיגִין אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ בְּמַעֲוֹת, שְׁדַעְתּוֹ שְׁלִתִּינוּק
קְרוּבָה אֶצֶל הַמַּעֲוֹת.

י. שְׂכִיב מֵרַע שְׁפֹתֵב כָּל נִכְסָיו לְעֶבְדּוֹ, וְעַמֵּד חוּזֵר בְּנִכְסָיִם,
וְאִינוּ חוּזֵר בְּעֶבֶד: שְׁהֲרִי יֵצֵא עָלָיו שֵׁם בֶּן חוּרִין.

הַלְבוֹת עֲבָדִים פֶּרֶק ח

א. הַמוֹכֵר אֶת עֲבָדוֹ לַגּוֹיִים יֵצֵא בֶּן חוּרִין, וְכוֹפִין אֶת רַבּוֹ לַחֲזוֹר
וְלִקְנוֹתוֹ מִן הַגּוֹיִים עַד עֲשָׂרָה בְּדָמָיו, וְכוּתֵב לוֹ גֹּט שְׁחֵרוֹר,
וַיּוֹצֵא. וְאִם לֹא רָצָה הַגּוֹי לְמָכְרוֹ, אִפְּלוּ בַּעֲשָׂרָה בְּדָמָיו אֵין
מְחִיבִין אוֹתוֹ יֵתֵר. וְקָנָס זֶה אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ וְדָנִין בּוֹ, אֲלֹא בֵּית
דִּין מִמַּחֲיִין. וְאִם מֵת הַמוֹכֵר, אֵין קוֹנְסִין אֶת הַיּוֹרֵשׁ לְהַחֲזִיר
הָעֶבֶד וּלְשַׁחֲרוֹר.

ב. לֹוֶה עַל עֲבָדוֹ מִן הַגּוֹי אִם קָבַע לוֹ זְמַן וְאָמַר לוֹ אִם הִגִּיעַ זְמַן
פְּלוּנִי וְלֹא אֶחָזִיר לָךְ, תִּקְנָה גּוֹף עֶבֶד זֶה הָרִי זֶה יֵצֵא לְחֵרוֹת
מִיָּד; וְאִם אָמַר לוֹ תִּקְנָה מַעֲשֵׂה יָדָיו, לֹא יֵצֵא לְחֵרוֹת.

ג. גָּבַהּ הַגּוֹי בְּחוּבוֹ, אוֹ שִׁבְאוֹ עַל הָאֲדוֹן מִצָּרִים וּבִקְשׁוֹ לְהִרְגּוֹ
וּפְדָה עֲצָמוֹ מִיָּדוֹ בְּעֶבְדּוֹ לֹא יֵצֵא לְחֵרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ
שְׁלֹא בְּרָצוֹנוֹ.

ד. מָכַר עֲבָדוֹ לְאֶחָד מֵעֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אוֹ מִגְדוּלָיו אִף עַל פִּי שֶׁהוּא
מִתִּירָא מֵהֶם, יֵצֵא הָעֶבֶד לְחֵרוֹת: מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה יָכוֹל לְפִיסוֹ
בְּמָמוֹן אַחֵר.

ה. מָכַרוּ לַגּוֹי לְשִׁלוּשִׁים יוֹם, מָכְרוּ חוּץ מִמְּלֹאכְתּוֹ, חוּץ מִן
הַמַּצּוֹת, חוּץ מִשְׁבֹּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים הָרִי זֶה סִפֵּק אִם נִשְׁתַּחֲרַר
אוֹ לֹא נִשְׁתַּחֲרַר; לְפִיכֵךְ אִם תִּפֹּס הָעֶבֶד כְּדִי דְמִיּוֹ לְרַבּוֹ, כְּדִי
שִׁיֵּצֵא בִּהְיוֹת לְחֵרוֹת מִיָּד הַגּוֹי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

ו. אֶחָד הַמוֹכֵר עֲבָדוֹ לַגּוֹי עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, אוֹ שִׁמְכְרוּ לְגֵר
תּוֹשֵׁב, אִפְּלוּ לְכוּתֵי הָרִי זֶה יֵצֵא לְחֵרוֹת. מָכְרוּ לְיִשְׂרָאֵל מִשְׁמָד,
הָרִי זֶה סִפֵּק; לְפִיכֵךְ אִם תִּפֹּס כְּדִי דְמִיּוֹ מִרְבּוֹ רֵאשׁוֹן, כְּדִי לְצִאת
בְּהֵן מִיָּד הַמִּשְׁמָד אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

ז. הַמוֹכֵר עֲבָדוֹ לְחוּצָה לָאָרֶץ, יֵצֵא בֶּן חוּרִין; וְכוֹפִין אֶת רַבּוֹ
הַשָּׁנִי לְכַתֵּב לוֹ גֹּט שְׁחֵרוֹר, וְאֶבְדּוֹ הַדָּמִים. וּמִפְּנֵי מַה קָנְסוּ כָּאֵן
הַלּוֹקֵחַ לְבָדּוֹ שְׁאֵלוֹ לֹא לִקְחָהּ זֶה, לֹא יֵצֵא הָעֶבֶד לְחוּצָה לָאָרֶץ.
וְהַמוֹכֵר עֲבָדוֹ לְסוּרְיָה, וְאִפְּלוּ לַעֲכוּ כְּמוֹכֵר לְחוּצָה לָאָרֶץ.

ח. בֶּן בָּבֶל שֶׁנִּשְׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְדַעְתּוֹ לַחֲזוֹר, וְהַכְנִיסָה
לוֹ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת הָרִי אֵלּוֹ סִפֵּק אִם הֵם כְּמִי שִׁמְכָרָה אוֹתָם
לְחוּצָה לָאָרֶץ, הוֹאִיל וַיֵּשׁ לוֹ הַפְּרוֹת, אוֹ אֵינֶן כְּמִכּוֹרִין לוֹ,
שְׁהֲרִי הַגּוֹף שְׁלֵה.

ט. עֶבֶד שִׁיֵּצֵא אַחֵר רַבּוֹ לְסוּרְיָה, וּמָכְרוּ שֵׁם אֶבֶד אֶת זְכוּתוֹ.
בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁיֵּצֵא רַבּוֹ עַל מְנַת שְׁלֹא לַחֲזוֹר לָאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אִם דַּעַת רַבּוֹ לַחֲזוֹר, וַיֵּצֵא אַחֲרָיו וּמָכְרוּ שֵׁם יֵצֵא
לְחֵרוֹת, וְכוֹפִין אֶת הַלּוֹקֵחַ לְשַׁחֲרוֹר.

י. עֶבֶד שְׁאֵמֵר לַעֲלֹת לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ לַעֲלֹת עִמּוֹ, אוֹ יִמְכֹּר אוֹתוֹ לְמִי שִׁיעֲלֵהוּ לְשֵׁם. רָצָה הָאָדוֹן לַצֵּאת לַחוּצָה לָאָרֶץ אֵינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת עַבְדּוֹ, עַד שִׁירָצָה הָעֶבֶד. וְדִין זֶה בְּכָל זְמַן, אֲפִלּוּ בְּזֶמֶן הַזֶּה, שֶׁהָאָרֶץ בְּיַד גּוֹיִים.

יא. עֶבֶד שֶׁבָּרַח מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ לַעֲבָדוֹת, וְעָלִיו נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה "לֹא-תִסְגִּיר עֶבֶד, אֶל-אֲדֹנָיו" (דְּבָרִים כג, יז). וְאוֹמְרִין לְרַבּוֹ שִׁיכְתֹּב לוֹ גֹּט שְׁחָרוּר, וְיִכְתֹּב עָלָיו שֵׁטֶר חֹב בְּדָמָיו, עַד שֶׁתִּשְׁלֵם יָדוֹ, וְיִתֵּן לוֹ. וְאִם לֹא רָצָה הָאָדוֹן לְשַׁחְרוֹרוֹ מִפְּקִיעֵין בֵּית דִּין אֶת שְׁעָבוֹדוֹ מֵעָלָיו, וְיִלֶּךְ לוֹ.

יב. עֶבֶד זֶה שֶׁבָּרַח לָאָרֶץ, הֲרִי הוּא גֵר צָדֵק; וְהוֹסִיף לוֹ הַכְּתוּב אֲזַהְרָה אַחֲרַת לְמִי שֶׁמוֹנֶה אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שָׁפֵל רוּחַ יִתֵּר מִן הַגֵּר, וְצוּהָ עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר "עִמָּךְ יֹשֵׁב בְּקִרְבְּךָ . . . בְּטוֹב לוֹ; לֹא, תוֹנֶנּוּ" (דְּבָרִים כג, יז), וְזוֹ הוֹנִית דְּבָרִים.

יג. נִמְצְאָתָ לָמַד שֶׁהַמוֹנֶה אֶת הַגֵּר הַזֶּה, עוֹבֵר בְּשִׁלוּשָׁה לְאוּיִן: מִשּׁוּם "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת-עַמִּיתוֹ" (ויקרא כה, יז), וּמִשּׁוּם "וְגֵר לֹא-תוֹנֶה" (שְׁמוֹת כב, כ), וּמִשּׁוּם "לֹא, תוֹנֶנּוּ" (דְּבָרִים כג, יז). וְכֵן עוֹבֵר מִשּׁוּם "וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ" (שְׁמוֹת כב, כ) כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּעֶנְיֵן הוֹנִיָּה.

יד. הַקּוֹנֶה עֶבֶד מִן הַגּוֹיִים סֶתֶם, וְלֹא רָצָה לְמוֹל וּלְקַבֵּל מִצְוֹת הָעֶבְדִּים מִגִּלְגָּלִין עִמּוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ; אִם לֹא רָצָה חוּזֵר וּמוֹכְרוֹ לְגוֹיִים, אוֹ לַחוּצָה לָאָרֶץ. וְאִם הִתְנָה הָעֶבֶד עָלָיו בַּתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יִמּוֹל הֲרִי זֶה מִתֵּר לְקִיּוֹ כָּל זְמַן שִׁירָצָה בְּגִיּוּתוֹ, וּמוֹכְרוֹ לְגוֹיִים אוֹ לַחוּצָה לָאָרֶץ. וְכֵן עֶבֶד שָׁמַל וְטָבַל לְשֵׁם עֲבָדוֹת, וְאַחֵר כֶּף הַפִּיל עֲצָמוֹ לַגִּיסוֹת, וְאֵין רַבּוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא, לֹא בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּדִינֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם הֲרִי זֶה מִתֵּר לוֹ לְטַל דָּמָיו מִן הַגּוֹיִים; וְכוֹתֵב וּמַעֲלָה בְּעֶרְפָּאוֹת שְׁלִגוֹיִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כֹמֶצִיל מִיָּדָם.

טו. הַמִּפְקִיר עַבְדּוֹ יֵצֵא לְחֵרוֹת, וְצָרִיךְ גֹּט שְׁחָרוּר; וְאִם מֵת הָאָדוֹן שֶׁהִפְקִירוֹ, הַיּוֹרֵשׁ כּוֹתֵב לוֹ גֹּט שְׁחָרוּר.

טז. עֶבֶד שֶׁבָּרַח מִבֵּית הָאֲסוּרִין אִם נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ רַבּוֹ, יֵצֵא לְחֵרוֹת; וְכוֹפִין אֶת רַבּוֹ, וְכוֹתֵב לוֹ גֹּט שְׁחָרוּר.

יז. עֶבֶד שֶׁנִּשְׁפָּח: אִם נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ רַבּוֹ רֵאשׁוֹן כָּל הַפּוֹדָה אוֹתוֹ לְשֵׁם עֶבֶד וְשֶׁתַּעֲבֹד בּוֹ, וְהֲרִי הוּא שָׁלוֹ; וְאִם פָּדָהוּ לְשֵׁם בֶּן חוֹרִין, הֲרִי זֶה בֶּן חוֹרִין. וְאִם לֹא נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ רַבּוֹ רֵאשׁוֹן הֲרִי הַפּוֹדָה אוֹתוֹ לְשֵׁם עֶבֶד נוֹטֵל פְּדִיוֹנוֹ מִרַבּוֹ, וְחוּזֵר לְרַבּוֹ; וְאִם פָּדָהוּ לְשֵׁם בֶּן חוֹרִין, חוּזֵר לְרַבּוֹ הָרֵאשׁוֹן בְּלֹא כָּלוּם.

יח. עֶבֶד שֶׁעָשָׂהוּ רַבּוֹ הַפּוֹתִיקִי לְבַעַל חֹבּוֹ, וְשַׁחְרוֹרוֹ הֲרִי זֶה מִשְׁחָרֵר. וְכוֹפִין אֶת בַּעַל חֹב לְשַׁחְרוֹרוֹ, גַּם הוּא מִפְּנֵי תִקּוֹן הָעוֹלָם: שֶׁלֹּא יִפְגַּע בּוֹ לְאַחַר זְמַן, וַיֹּאמֶר לוֹ עֲבָדִי אַתָּה.

יט. עֶבֶד שֶׁהִשְׁיֵאוֹ רַבּוֹ בֵּת חוֹרִין, אוֹ שֶׁהִנִּיחַ לוֹ רַבּוֹ תַּפְּלִין בְּרֵאשׁוֹ, אוֹ שֶׁאֵמֵר לוֹ רַבּוֹ לְקָרוֹת שְׁלוּשָׁה פְּסוּקִין בְּסִפֵּר תּוֹרָה בְּפָנָיו הַצָּבוּר, וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלּוֹ הַדְּבָרִים שֶׁאֵין חֵיב בָּהֶן אֲלֵא בֶּן חוֹרִין יֵצֵא לְחֵרוֹת, וְכוֹפִין אֶת רַבּוֹ לְכַתֵּב לוֹ גֹּט שְׁחָרוּר.

כ. וְכֵן אִם נָדָר נָדָר שְׁכוֹפִין עָלָיו אֶת הָעֲבָדִים כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּנִדְרִים, וְאֵמֵר לוֹ רַבּוֹ מוֹפֵר לָךְ יֵצֵא לְחֵרוֹת: שְׁפִיּוֹן שֶׁלֹּא כָּפָה אוֹתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְכַפּוֹתוֹ, גָּלָה דַּעְתּוֹ שֶׁהִפְקִיעַ שְׁעָבוֹדוֹ.

כא. מכאן אני אומר שהמִשְׁחָר עבדו בכל לשון, והוציא דברים מפיו שמשמען שלא נשאר לו עליו שעבוד כלל, ושגמר בלבו לדבר זה שאינו יכול לחזור בו; וכופין אותו לכתב לו גט שחרור, אף על פי שעדין לא כתב.

כב. אבל אם לזה מעבדו, או שעשהו אפטרופוס, או שהניח תפלין בפני רבו, או קרא שלושה פסוקים בבית הכנסת בפני רבו, ולא מחה בו לא יצא לחרות. ואסור לאדם ללמד את עבדו תורה; ואם למדו, לא יצא לחרות.

כג. הלוקח עבד מן הגוי, וקדם העבד וטבל בפני רבו לשם בן חורין יצא לחרות; ושלא בפני רבו, צריך לפרש. לפיכך צריך רבו לתקפו במים.

כד. ישראל שתקף בגוי קטן, או שמצא תינוק גוי, והטבילו לשם גר הרי זה גר; לשם עבד, הרי זה עבד; לשם בן חורין, הרי זה בן חורין. גר שקדמו שפחותיו ועבדיו, וטבלו בפניו קנו עצמן בני חורין.

הלכות עבדים פרק ט

א. ישראל שבא על שפחה כנענית אף על פי שהיא שפחתו, הרי זה הולד עבד כנעני לכל דבר, ונמכר ונקנה ומשתמשים בו לעולם, כשאר העבדים.

ב. אחד הקונה עבד כנעני מישראל, או מגר תושב, או מן הגוי שהוא כבוש תחת ידינו, או מאחד משאר האמות. וכן גר תושב או הגוי שהוא כבוש תחת ידינו, או אחד משאר האמות יש לו למכר את עצמו לישראל לעבד, והרי הוא עבד כנעני לכל דבר; וכן מוכר בניו ובנותיו, שנאמר "מהם תקנו, וממשפחתם אשר עמכם, אשר הולידו בארצכם" (ויקרא כה, מה). וכל אחד מאלו, הרי הוא עבד כנעני לכל דבר.

ג. אחד מן האמות שבא על שפחה כנענית שלנו הרי הבן עבד כנעני, שנאמר "אשר הולידו בארצכם" (ויקרא כה, מה). אבל עבד שלנו שבא על אחת מן האמות, אין הבן עבד, לפי שנאמר "אשר הולידו בארצכם", ועבד אין לו יחס.

ד. מלך גוי שעשה מלחמה, והביא שביה ומכרם, וכן אם הרשה לכל מי שירצה שילך ויגנב מאמה שהיא עושה עמו מלחמה, יביא וימכר לעצמו, וכן אם היו דיניו שפל מי שלא יתן המס, ימכר, או מי שעשה כן וכך או לא יעשה כן וכך, ימכר הרי דיניו דין; ועבד הנלקח בדינין אלו, הרי הוא עבד כנעני לכל דבר.

ה. גוי שקנה גוי לעבדות לא קנה גופו, ואין לו בו אלא מעשה ידיו; אף על פי כן אם מכרו לישראל, הרי גופו קנוי לישראל.

ו. האשה קונה שפחות; ואינה קונה עבדים, אפלו קטנים, מפני החשד. ואם קנת אותם, הרי זו קנת גופן כאיש. ויראה לי שאינה אסורה אלא לקנות עבד בן תשע שנים, ומתשע ולמעלה.

ז. וכן אסור לאדם לשחרר עבד כנעני; וכל המִשְׁחָר עובר בעשה, שנאמר "לעלם, בהם תעבדו" (ויקרא כה, מו). ואם

שְׁחָרְרוּ, מִשְׁחָרְרָר כָּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ, וְכוּפִין אוֹתוֹ לִכְתֹּב גֹּט שְׁחָרְרוּ
כָּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ, בְּכָל אוֹתָן הַדְּרָכִים שְׂבָאֲרָנוּ.

ח. וּמִתֵּר לְשְׁחָרְרוֹ לְדַבֵּר מִצְוָה, אִפְלוּ לְמִצְוָה שֶׁלְדַבְּרִיהֶם:
כְּגוֹן שֶׁלֹא הָיוּ שָׁם עֲשָׂרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הָרִי זֶה מִשְׁחָרְרָר עֲבָדוֹ,
וּמִשְׁלִים בּוֹ הַמִּנְיָן; וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

ט. וְכֵן שִׁפְחָה שֶׁהָיוּ הָעַם נוֹהֲגִין בָּהּ מִנְהַג הַפֶּקֶד, וְהָרִי הִיא
מִכְשׁוֹל לַחֲטָאִים כּוּפִין אֶת רַבָּהּ, וּמִשְׁחָרְרָה כְּדִי שֶׁתִּנָּשֵׂא וַיִּסּוּר
הַמִּכְשׁוֹל. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

י. יָכוֹל הָרֵב לוֹמַר לְעַבְדּוֹ הַכֹּנַעֲנִי, עֲשֵׂה עִמִּי וְאִינִי זָנָךְ, אֲלֹא
יִלָּךְ וַיִּשְׁאַל לוֹ עַל הַפִּתְחִים, אוֹ יִתְפָּרֵס מִן הַצְדָּקָה: שִׁישְׂרָאֵל
מִצְוִין לְהַחֲיוֹת עֲבָדִים שְׂבִינִיָּהֶם.

יא. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בַּעֲבָדָיו: שְׁאִין בֵּית דִּין נִזְקָקִין לְגְדוּלִים
לְשִׁמּוֹר מִמוֹנָם; וְאִם לֹא יֵאָכִיל עֲבָדָיו וַיִּשְׁקֵם כָּרְאוֹ, הֵם יִכְרְחוּ
אוֹ יָמוּתוּ, וְאָדָם חָס עַל מָמוֹן עֲצָמוֹ, יִתֵּר מִכָּל אָדָם. אֲבָל עֲבָדִים
שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ אֶשְׁתּוֹ בְּתוֹרַת נִכְסֵי מְלוֹךְ, חַיִּב בְּמִזְוֵנוֹתֶיהֶן בְּבֵית
דִּין, שֶׁעַל מְנַת כֵּן הַכְּנִיסָה אוֹתָם: שְׂאֵם לֹא יִזוֹן אוֹתָם יָמוּתוּ אוֹ
יִכְרְחוּ, וְהָרִי אֵינּוּ חַיִּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן.

יב. מִתֵּר לְעַבֵּד בַּעֲבַד כֹּנַעֲנִי בַּפֶּרֶךְ. וְאִף עַל פִּי שֶׁהָדִין כָּךְ, מֵדַת
חֲסִידוֹת וְדַרְכֵי הַחֲכָמָה שִׁיְהִיָּה אָדָם רַחֲמָן וְרוֹדֵף צָדֵק, וְלֹא
יִכְבִּיד עַל עַבְדּוֹ וְלֹא יִצַּר לוֹ, וַיֵּאָכִילָהּ וַיִּשְׁקָהּ מִכָּל מֵאֲכָלוֹ
וּמִכָּל מִשְׁקָהּ. חֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ נוֹתְנִין לְעַבֵּד מִכָּל תַּבְשִׁיל
וְתַבְשִׁיל שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין, וּמִקְדִּימִין מִזֶּן הַבְּהֵמוֹת וְהָעֲבָדִים עַל
סְעוּדַת עֲצָמָן. הָרִי הוּא אוֹמֵר "כַּעֲיִנִּי עֲבָדִים, אֶל-יָד אֲדוֹנֵיהֶם
כַּעֲיִנִּי שִׁפְחָה, אֶל-יָד גְּבֻרָתָהּ" (תהילים קכג, ב). וְכֵן לֹא יִבְזֶהוּ, לֹא
יִבְדֵּי וְלֹא בְּדָבָרִים: לְעַבְדוֹת מִסֵּרָן הַפְּתוּב, לֹא לְבוֹשָׁה. וְלֹא יִרְבֶּה
עָלָיו צַעֲקָה וְכַעַס, אֲלֹא יִדְבֹר עִמּוֹ בְּנִחָת, וַיִּשְׁמַע טַעֲנוֹתָיו. וְכֵן
מִפָּרֶשׁ בְּדַרְכֵי אֵיזוֹב הַטּוֹבִים שֶׁהִשְׁתַּבַּח בָּהֶן "אִם-אֶמָּאֵם מִשְׁפֹּט
עֲבָדִי, וְאֶמְתִּי: בְּרַבָּם, עֲמָדִי. . . הֲלֹא-בִבְטָן, עֲשֵׂנִי עֲשֹׂהוּ;
וַיִּכְנְנוּ, בְּרַחֲם אֶחָד" (איוב לא, יג-טו).

יג. וְאִין הָאֲכֻזְרִיּוֹת וְהָעֲזוֹת מִצְוִיָּה אֲלֹא בְּגוֹיִים הָעֲרָלִים. אֲבָל
זִרְעוֹ שֶׁלֹא אִבְרָהִם אָבִינוּ, וְהֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא טוֹבַת הַתּוֹרָה וְצוּם בְּחֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים
רַחֲמָנִים הֵם עַל הַכֹּל. וְכֵן בְּמִדּוֹתָיו שֶׁלֹא הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא שֶׁצִּנְנוּ
לְהַדְמוֹת בָּהֶם, הוּא אוֹמֵר "וְרַחֲמִיו, עַל-כָּל-מַעֲשָׂיו" (תהילים
קמה, ט). וְכָל הַמִּרְחָם מִרַחֲמִין עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר "וְנָתַן-לָךְ רַחֲמִים
וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ" (דברים יג, יח).

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִיעֵן. נִגְמַר סֵפֶר שְׁנַיִם עָשָׂר, בַּעֲזַרְתִּי שְׂדֵי. וּמִנְיָן
פְּרָקִים שֶׁלְסֵפֶר זֶה, שְׁבַעִים וַחֲמֵשָׁה: הַלְכוֹת מְכִירָה, שְׁלוּשִׁים
פְּרָקִים; הַלְכוֹת זִכְיָה וּמִתְנָה, שְׁנַיִם עָשָׂר פְּרָקִים; הַלְכוֹת
שְׁכָנִים, אַרְבָּעָה עָשָׂר פְּרָקִים; הַלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשִׁתְפִין, עֲשָׂרָה
פְּרָקִים; הַלְכוֹת עֲבָדִים, תִּשְׁעָה פְּרָקִים.